

Lokalne konsultacije s civilnim društvom o Inicijativi REKOM

Peć/Pejë, Kosovo
26. juni 2009.

Konsultacije je organizovala nevladina organizacija Syri i Vizionit. Učestvovalo je 34 predstavnika nevladinih organizacija, udruženja veterana, i medija (1). Debatu su pratila 4 predstavnika opštinske vlasti iz Peći/Pejë, Istoka/Istoq i Kline/Klinë, kao i tri predstavnika međunarodnih organizacija. Uvodničari su bili Salem Ćorbo (Udruženje *Povratak i održivi opstanak*, BiH), Bekim Blakaj (FHP Kosovo), Valdete Idrizi (Community Building Mitrovica, Kosovo) i Veton Mujaj (NVO Syri i Vizionit, Kosovo). Izvestili su Zeri i TV Dukagjin.

Učesnici su u velikom broju podržali inicijativu za osnivanje REKOM.

Ja želim da se usredsredim na inicijativu koju pozdravljam i mislim da je ovo pravi trenutak da se civilno društvo usredsredi na ovo pitanje. (...) Mislim da se kasni [na Kosovu] u ovom procesu u poređenju sa Bosnom i Hrvatskom. (...) Mislim da ovo predstavlja jedno od rešenja za prikupljanje činjenica kako bi ove činjenice nakon toga bile upućene na svoje odgovarajuće adrese. (Elbert Krasniqi, Omladinski odbor, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26. juni 2009.)

Zaista treba pozdraviti jednu ovakvu inicijativu. (...) Daj Bože da se formiranjem ove komisije, krenuti na bolje i da se... ljudi neće ustručavati. Ne mogu reći da je taj i taj kriv. Bilo je reči ovde o vladi Srbije, taj koji je ubio neće sigurno dati dokaze. On da bi to hteo ne bi nikoga i nigde ubijao. (Lale Grabanica, NVO Elena Gjika, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26. juni 2009.)

Problemi ratnih vojnih invalida i veterana moraju biti rešeni zakonom i kroz institucije.

Imamo 2500 palih boraca Oslobođilačke vojske Kosova. Imamo ratne invalide, koji su još uvek zanemareni od strane društva i koji dobijaju jedan mali procenat nadoknade. Dakle, veterani, pripadnici OVK-a uopšte nisu zakonom obuhvaćeni. (...) Treba da ozvaničimo pronalaženje i rehabilitacija žrtava rata mora da bude izvršena na zakonski, institucionalni način. (Pren Marashi, Udruženje ratnih veterana, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26. juni 2009.)

AKO REKOM obezbedi obeštećenje za pretrpljeno nasilje, to će imati pozitivan psihički efekat na žrtve.

Ja ne bih umanjivao pravni efekat ili zakonski efekat ovog procesa, ali ja bih naglasio i taj psihički efekat na žrtvu koji ima saznanje da je neko oslobodio ili obeštio za svo pretrpljeno nasilje. Pravda na određen način pruža mogućnost i zatvaranja tog bola. (Lulzim Arapi, Udruženje za psiho-socijalnu pomoć deci i porodicama, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26. juni 2009.)

Izražena je sumnja da identifikacije posmrtnih ostataka nisu izvršene na pouzdana način.

Ovo je jedna zabrinutost koju iznosim danas po prvi put. Postavlja se pitanje da li je osoba koja je sahranjena prava osoba, iako su oni platili 70 000 maraka, iako je ova osoba sahranjena i ima tu nadgrobnu ploču. Dakle, da li te osobe koje mi dobijamo, da li su to prave osobe ili su možda to totalno druga lica. (Sabrije Zeqaj, Hendikos, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26.juni 2009.)

Žene, žrtve seksualnog nasilja, moraju biti moralno podržane, pred zakonom jednake kao druge civilne žrtve, imati psihološku podršku i pravo na reparaciju. Mora se poštovati njihova odluka o tome da li će javno svedočiti.

Pitanje je jednog određenog sloja ratnih žrtava u odnosu na žene koje su doživele seksualno nasilje ili bilo koje drugo nasilje. Prilikom donošenja zakona o civilnim žrtvama, bile smo razočarane kada nije predviđena ova kategorija lica. (...) Predložili smo dopunu zakona kako bi ove žrtve, kad-tad znači, u budućnosti, mogle da traže reparaciju i da budu moralno podržavane i priznate, ali do danas nismo dobili od naših institucija nikakav odgovor mada su bile prisutne i žene poslanice na tom skupu. (Ilirijana Hoti, Udruženje Medica Kosova, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26.juni 2009.)

Po mojim saznanjima neke nevladine organizacije se bave time ali u svojstvu institucije niko se nije bavio tretiranjem, konkretno, žena koje su silovane, zatim, u odnosu na učesnike rata, sindrome rata, da ne kažem Vijetnama ili Bosne. Kod nas se niko ne bavi institucionalno ovim. I vi znate da je to veoma skupo tretiranje i to nas brine. (Pren Marashi, Udruženje ratnih veterana, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26. juni 2009.)

Ali kada govorimo o slučajevima seksualnog nasilja, kada govorimo o ženama, mi moramo da poštujemo i njihovu nespremnost da javno svedoče. (Valdete Idrizi, Community Building Mitrovica, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26.juni 2009.)

Izneta su oprečna mišljenja da li, pored utvrđivanja činjenica, i pomirenje treba da bude cilj REKOM.

Mi nismo spremni za pomirenje, samo želimo da se utvrde činjenice. Istovremeno reč istina, komisija za istinu, kakva istina? Svako ima svoju verziju istine, ali upravo zbog toga mi smo veoma bili obazrivi sa REKOM. To je regionalna komisija za utvrđivanje i potvrđivanje činjenica o zločinima počinjenim u bivšoj Jugoslaviji i drugi teškim povredama ljudskih prava.(...) Mi smo namerno sklonili ovu reč. (Valdete Idrizi, Community Building Mitrovica, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26.juni 2009.)

Bilo kakav cilj ili svrha rada ove komisije koja će biti ispisana u okviru te zvanične formulacije, na kraju krajeva taj sveobuhvatan cilj je pomirenje. Ja ne bih hteo da se plašim ove reči i da smatram da je to nešto što pripada đavolu ili vešticama.

Način na koji možemo da rešimo probleme jeste razgovor, dakle da govorimo o tim problemima. Možda ovakve komisije mogu da pomognu kako bi ljudi mogli da otvoreno kažu ono što im se desilo. čini mi se da će to možda imati psihološki efekat. To zovemo emotivna katarza gde dolazi do pražnjenja svih tih emotivnih naboja. (Lulzim Arapi, Udruženje za psiho-socijalnu pomoć

deci i porodicama, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26.juni 2009.)

Ne mogu ljudi koji su ovde da traže pomirenje, jer žrtva ne traži pomirenje. Molim vas, vodite računa ubuduće da ova komisija ne traži pomirenje, i ne sme da pominje pomirenje, jer se radi o žrtvi a žrtva ne traži pomirenje. (Pren Marashi, Udruženje ratnih veterana, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć, Kosovo, 26.juni 2009.)

Mi ne treba da se bavimo politikom, mi treba da pronađemo ko su ti počiniozi zločina. Sto se tiče izvinjenja, ima vremena. Francuzi i Nemci su čekali trideset godina, možda ćemo se i mi eventualno pomiriti nakon određenog vremenskog perioda. (Atdhe Berisha, Kalaja, Kosovo, Lokalne konsultacije s civilnim društvom, Peć/Pejë, Kosovo, 26.juni 2009.)